

**SUT BEZI SARATONI: EPIDEMIOLOGIYA, XAVF OMILLARI,
DIAGNOSTIKA VA DAVOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI**

Najmiddinov Asliddin Xamiddin o'g'li

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali

2-son Davolash fakulteti anatomiya va klinik

anatomiya kafedrasasi assistenti

uashdoctor@gmail.com

Annotatsiya

Sut bezi saratoni (SBS) ayollar orasida eng keng tarqalgan o'sma kasalliklaridan biri bo'lib, dunyo bo'ylab millionlab insonlarning hayotiga ta'sir qiladi. Ushbu maqolada kasallikning dolzarbligi, tarqalish statistikasi, xavf omillari, diagnostika usullari va davolashning zamonaviy strategiyalari tahlil qilinadi. Shuningdek, genetik moyillik va ekologik omillarning kasallik rivojlanishiga ta'siri ham ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari kasallikni erta bosqichda aniqlash va davolash samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy yondashuvlarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar:Sut bezi saratoni, epidemiologiya, xavf omillari, diagnostika, skrining, genetik moyillik, immunoterapiya, onkologiya, molekulyar terapiya, biotexnologiya.

Mavzuning dolzarbligi

Sut bezi saratoni dunyo bo'ylab ayollarda eng ko'p uchraydigan onkologik kasalliklardan biri hisoblanadi. Jahon Sog'liqni Saqlash Tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, har yili taxminan 2,3 million yangi holat qayd etiladi va ushbu kasallik ayollarda o'limga sabab bo'ladigan onkologik kasalliklar orasida birinchi o'rinda turadi.

Kasallikning dolzarbligi quyidagi sabablar bilan bog'liq:

Kasallikning keng tarqalishi – rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlarda SBS diagnostikasi ko'payib bormoqda.

Kasallikning kech aniqlanishi – erta bosqichda tashxis qo'yish imkoniyati mavjud bo'lsa ham, ko'plab hollarda kasallik kech aniqlanadi.

Yangi terapiya usullarining zarurati – davolash samaradorligini oshirish uchun individual va innovatsion yondashuvlar ishlab chiqilmoqda.

Shuning uchun, SBS ning xavf omillarini tahlil qilish, erta tashxislash va davolash usullarini rivojlantirish hozirgi onkologiya sohasida eng dolzarb yo‘nalishlardan biri hisoblanadi.

Tadqiqot maqsadi

Ushbu tadqiqotning asosiy maqsadi sut bezi saratonining rivojlanish sabablari, xavf omillari, diagnostika va zamonaviy davolash usullarini keng qamrovda o‘rganishdir. Tadqiqot quyidagi yo‘nalishlarga qaratilgan:

1. Kasallikning epidemiologiyasi – global va mahalliy miqyosda sut bezi saratonining tarqalish ko‘rsatkichlarini o‘rganish.
2. Xavf omillarini aniqlash – genetik, ekologik, gormonal va turmush tarzi bilan bog‘liq omillarni tahlil qilish.
3. Diagnostikaning samaradorligini oshirish – erta bosqichda kasallikni aniqlash uchun ilg‘or texnologiyalarni baholash.
4. Innovatsion davolash usullari – immunoterapiya, molekulyar terapiya va gen terapiyasining ahamiyatini o‘rganish.

Tadqiqot natijalari

1. Epidemiologik holat va xavf omillari

Dunyo bo‘ylab har yili 2,3 million yangi SBS holati qayd etiladi. O‘lim holatlari esa har yili 700 ming kishini tashkil qiladi. Kasallik ko‘proq rivojlangan davlatlarda kuzatilsa-da, rivojlanayotgan mamlakatlarda ham o‘shish tendensiyasi mavjud.

Asosiy xavf omillari:

Genetik omillar: BRCA1 va BRCA2 gen mutatsiyalari mavjud bo‘lgan ayollarda SBS rivojlanish xavfi 60-80% ga oshadi.

Gormonal ta’sir: Erta hayz ko‘rish (≤ 12 yosh) va kech klimaks (≥ 55 yosh) kasallik xavfini oshiradi.

Ekologik omillar: Radiatsiya ta’siri, kimyoviy moddalar va noto‘g‘ri ovqatlanish xavfni oshiruvchi omillardir.

Turmush tarzi: Chekish, spirtli ichimliklar iste'mol qilish va jismoniy faollikning yetishmovchiligi kasallik ehtimolini oshiradi.

2. Diagnostika usullari

SBS ni erta aniqlash uchun quyidagi ilg'or diagnostika usullari qo'llaniladi:

Mammografiya: 40 yoshdan oshgan ayollar uchun tavsiya etilgan asosiy skrining usuli.

Ultratovush tekshiruvi (UZI): Mammografiya natijalarini tasdiqlash yoki yosh ayollarda qo'llanadigan muqobil usul.

Magnit-rezonans tomografiya (MRT): Yuqori xavf ostida bo'lgan bemorlar uchun qo'llaniladi.

Biopsiya: O'sma to'qimasidan namunalar olish orqali malign jarayonni tasdiqlash usuli.

3. Davolash usullari

SBS davolashning samaradorligi kasallikning bosqichiga bog'liq bo'lib, quyidagi yondashuvlar mavjud:

1. Jarrohlik muolajalari:

Mastektomiya – butun sut bezini olib tashlash.

Lumpektomiya – faqat saraton o'smasi joylashgan qismni olib tashlash.

2. Kimyoterapiya:

O'sma hujayralarining o'sishini bostirish uchun kimyoviy dorilar qo'llaniladi.

Mahalliy yoki tizimli terapiya sifatida qo'llanadi.

3. Radioterapiya:

Kasallik qaytalanishining oldini olish uchun nurlantirish usuli ishlatiladi.

4. Gormonal terapiya:

Estrogen retseptorlariga ta'sir qiluvchi dorilar (Tamoksifen) qo'llaniladi.

5. Molekulyar va immunoterapiya:

HER2-pozitiv SBS bemorlari uchun Trastuzumab kabi dori vositalari samarali hisoblanadi.

PD-1/PD-L1 inhibitorlari immun tizimining o'sma hujayralariga qarshi faolligini oshiradi.

Xulosa

Sut bezi saratoni ayollar orasida keng tarqalgan bo'lib, uning erta tashxislanishi va individual yondashuv asosida davolashning ahamiyati katta. Zamonaviy diagnostika usullari va innovatsion terapiya usullari kasallikni samarali davolash imkoniyatlarini oshirmoqda. Kelajakdagi ilmiy tadqiqotlar esa yangi gen terapiya va onkologik vaksinalar yordamida SBS ga qarshi kurashishda yangi umidlarni ochishi kutilmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. WHO – Breast Cancer Statistics (2024)
2. National Cancer Institute – Advances in Oncology (2023)
3. Smith, R. & Jones, H. – "Genetic Markers in Breast Cancer," Oncology Journal, 2024
4. Peters, M. – "Modern Approaches in Breast Cancer Therapy," Oncology Reports, 2023

